Keienhof, een baken in Heide!

Aan het einde van de Max Temmermanlaan vinden we momenteel de feestzaal “Keienhof”. Dit pand gebouwd in 1914 heeft een rijke geschiedenis. Voor de tweede wereldoorlog noemde de Max Temmermanlaan “Keienhoflaan” naar de naam van deze villa. Bouwheer was de diamantair Mozes Tolkowski. Later verbleven er de zusters Benedictessen, van 1943 tot 1956 was het een klooster. Nadien was het ook even een openluchtschool van het Stedelijk onderwijs van Antwerpen. Pas later werd het omgebouwd tot café - Hotel-Restaurant, laatst uitgebaat door de familie Van Laken. Toen deze familie in de jaren ‘80 met de zaak stopte raakte het volledig in verval. In de jaren ’90 werd het aangekocht door de fam. Bresseleers, die het gebouw in hun oorspronkelijke staat herstelden. De gevels zijn in breuksteen van Vinalmont (blauwe steen) en baksteen. Deze stenen zijn afkomstig van Het Centraal Station van Antwerpen. Zij hebben die geschonken, een beetje als compensatie voor de zandwinning in de duinen om de Centers op te vullen. Ik heb lange tijd gewerkt in het Centraal Station. Ik voelde me er thuis omdat ik op Kalmthoutse grond zat.

Bijdrage van Stan Wagemans met prachtige foto’s van het “Keienhof” doorheen de rijke geschiedenis van het pand.

De school en de parochie tijdens de bevrijding in 1944

Omwille van de onzekere tijdsomstandigheden had Z.E.H. Pastoor besloten de klassen niet te openen op 1 september 1944 maar wel op 4 september. De goddelijke voorzienigheid had hierin haar inzichten, want op 1 september was het al een beschieting van treinen in onze statie die veel slachtoffers maakte. Wij werden wonderbaar beschermd.

-Op 2 september vlucht van de VNV-ers, vrouwen en kinderen samen met de Duitsers.

-Op 3 september hielden 2 treinen met Engelse en Canadese krijgsgevangen halt in de statie. De bevolking deelde aan die arme jongens mee al wat ze hadden.

-Op 4 september was het van 7.30 uur tot 's avonds een drukke vlucht van Duitsers. De treinen bolden op 2 sporen naar Holland.

-Op 5 september deelt Mijnheer Pastoor van aan het altaar mee dat Antwerpen bevrijd is en Breda gevallen. In de namiddag boden de Duitsers nog een geweldige tegenstand.

-Op 15 september bolde opnieuw een trein in de richting Antwerpen.

-Op 23 september mitrailleren van treinen met munitie: 22 wagens ontploffen.

-Op 24 september mitrailleren van treinen te Kalmthout gaat voort.

-Op 25 september begon Mijnheer Pastoor een triduüm om de vrede te bekomen. Deze vond inslag bij de mensen. Er werden veel communies uitgedeeld zodanig dat er geen H. Hosties genoeg waren die de priester moest delen. Daar er geen treinen waren op Antwerpen, ook geen andere verbinding, moest men de hosties van Roosendaal oversmokkelen.

-Op 5 oktober moest de bevolking ten zuiden van de Keienhoflaan (nu Max Temmermanlaan) en de (Heide-) Statiestraat ontruimen. Kerk en klooster mochten blijven. Al de klassen werden ingenomen door vluchtelingen die voor de nacht een onderkomen zochten in de kelders onder de kerk. Twee paters van het Missiehuis van Heide, twee broeders van de Christelijke Scholen van Ekeren, vier families werden in het klooster gehuisvest op de slaapzaal van de zusters.

-Op 6 oktober werd de toren gedynamiteerd met 250 kg dynamiet. Dit zou men in de namiddag laten ontploffen. Met al het vernuft hem eigen bekwam Pastoor De Preter de toelating om de spits er zelf af te halen om zo die ramp een 2de maal te vermijden.

-Op 7 oktober in de vroege morgen begin men aan dat zo lastig werk. De zware balken werden doorgezaagd, de koperen platen aan de zijden afgehaald. Dit werk werd verricht op levensgevaar af, daar de dynamiet nog ter plaatse zat. In de namiddag na veel tegenslagen plofte om 16.00 uur de torenspits naar beneden en de Duitse observatiepost vertrok.

-Op 8 oktober: mis onder hevig geschut.

-Op 9 oktober: einde der noveen en dag der bevrijding. Om 9 uur in de morgen kwam de 1ste Canadees tot aan de kerk en namen 3 Duitsers krijgsgevangen. Heide was voorlopig tot aan de statie bevrijd. Om 10.30 uur bracht men de 1ste gekwetste Canadees waarrond het volk zich verdrong. In de namiddag trokken alle vluchtelingen huiswaarts zodat klooster en school weer vrij waren.

-6, 7, 8 oktober was volgens een Engels officier een hel geweest op 't Keienhof.

-Op 10 oktober begon onder toeloop van zeer veel volk een storm-noveen ter ere van O.L. Vrouw en de H. de Monfort. Op deze dag moesten weer 2 families hun huis ontruimen omwille van de Canadese soldaten die deze huizen opeisten. Deze families namen hun intrek weer in het klooster en sliepen onder de kerk.
-11 oktober: beschieting vanuit Kalmthout op de toren van Heide. Van de 30 obussen trof er geen enkel het doel.
-12 oktober: De soldaten van de Witte Brigade nemen de klassen in. Alle nachten gingen ze de Duitsers opzoeken in de bossen.
-Op 14 oktober kwamen er enkele Kalmthoutse families door de Duitse linie waar het een echte hel geweest was.
-20 oktober: Volledige bevrijding van Heide. Twaalf dagen had hier de strijd gewoed. 11 burgers werden in stilte begraven op het kerkhof te Heide.
-22 oktober werden de klassen ingenomen door de Engelse Royal ingenieurs. Ze ontruimden op 31 oktober.
-Op 28 oktober vloog de 1ste V-bom over Heide in de richting van de duinen.
-3 en 5 november kwamen twee V-bommen neer nabij het Missiehuis en sloegen 5 ruiten stuk in onze klassen.
-Op 5 november hield Mijnheer Pastoor een lof van dankzegging omdat O.L. Heer Heide op haast wonderbare wijze gespaard had.

-Op 11 november werden de klassen weer in beslag genomen door de Engelsen die van Walcheren kwamen om uit te rusten. Deze vertrokken op 27 november naar Tilburg. Andere soldaten kwamen op 1 december de klassen opnieuw in beslag nemen.
-16 november was een echte V-dag. 34 V-bommen vlogen er over die dag. Nu volgen de smartelijkste dagen der dodende V-bommen.
-Op 18 januari 1944 werden 2 lieve kindertjes van onze kindertuin door zo'n moordende bom gedood in hun bungalow samen met de meid.
-Op 21 februari werd onze feestzaal herschapen tot een bloedbad. Op een villa op den Heuvel stortte een V-bom neer. Rond 9.00 uur werden 16 zwaar gekwetste soldaten die er gehuisvest waren, hier de zaal binnen gebracht. Het Engelse rode kruis werd opgebeld. De gekwetsten werden naar het gasthuis gevoerd. Eén soldaat stierf tijdens het opladen, ook al de anderen zijn aan hun verwondingen bezweken. Zo vervorderde die bloedige oorlog zijn weg tot de grote bevrijdingsdag voor Heide luidde: Witte donderdag 1945. De laatste V-bom was gevallen. In juni 1945 kunnen de klassen in eigen klassen hervat worden.
Hoe brachten de kinderen deze dagen door?
Als de klassen ingenomen waren door de Engelse soldaten gingen de lessen voort.
De kinderen werden ondergebracht:
De bewaarschool: in een grote Engelse tent voor het klooster.
1ste graad in een barak.
2de graad in de kelder van de kerk.
De andere graden in de doopkapel.
Ook werd er nog les gegeven in de torenkamer en spreekkamer. Als het les geven onmogelijk of te gevaarlijk geworden was, werd aan de leerlingen 3 maal per week huiswerk gegeven.
(bijdrage en foto's ons aangereikt door Eddy Nouws, ere-schoolhoofd, auteur Jan Franken)

Weldra een toren van 42 meter hoog in de hei!

Kortelings zal er in de Kalmthoutse Heide op de plaats waar de huidige uitkijktoren staat een volledig nieuwe constructie verschijnen. De nieuwe toren zal de bijzondere kwaliteiten van het natuurgebied beter 'beleefbaar' maken voor recreanten en toeristen. "De basis van het ontwerp wordt gevormd door een bijzondere stalen vakwerkconstructie, opgebouwd uit meerdere driehoeken en verdeeld over segmenten van telkens 6 meter hoog". Het staal krijgt een groengrijze coating met een natuurlijke uitstraling die past op deze plek. De comfortabele trappen en de verschillende platformen worden in hout opgebouwd. Op 12 meter en 24 meter zijn ruime uitzichtplatformen ontworpen van 6,4 x 6,4 meter. Zowel voor de trappen als voor de uitzichtplatformen zijn hoge, veilige borstweringen voorzien van verticale houten lamellen." Op 30 meter komt een comfortabele unit voor de brandwacht. "Met een oppervlakte van 15m² ontstaat een prettige werkplek met 360 graden uitzicht op het natuurgebied. Tijdens de brandgevaarlijke periodes is er permanent toezicht door vrijwilligers op de brandtoren. Bovenop de unit is plaats voor een technische ruimte en de communicatiemast van Astrid. De mast reikt tot de gewenste hoogte van 42 meter en biedt ook ruimte voor het aansluiten van apparatuur door telecombedrijven." De ontwerpers willen de bouwtijd op de locatie tot een minimum beperken. "Het ontwerp lijkt immers zeer geschikt voor een prefab constructie. Zo wordt de impact op de natuur beperkt. Ze streven ook naar een duurzaam ontwerp. Zo zal de mogelijkheid onderzocht worden voor hergebruik van onderdelen van de bestaande toren en het gebruik van lokaal hout voor de balustrades en de trappen."

Café De Sandy gebouwd in 1948!

We kregen een reactie over het bouwjaar van café De Sandy naar aanleiding van een vorig artikel. Maria Brosens en Noël De Jonge, de vorige uitbaters van cremerie Monida, spraken mij deze week aan en zegden dat het onmogelijk kon dat café De Sandy gebouwd werd in 1939 zoals Louis Verpraet aanhaalde in ons krantje nummer 14. We gingen te rade bij de jongste dochter van het café, Arlette Blankers, die in de Eekhoornlaan woont samen met haar man Willy De Neve. Willy schrijft:

Hallo Louis, De Sandy is gebouwd in 1948. Aanvankelijk was er ook een schilderswinkel voor mijn schoonvader Leopold (Pol) Blankers maar dat heeft niet lang geduurd. Daarna werd er ook ijscrème verkocht maar om reden dat het te druk werd in het café hebben mijn schoonouders dit gestopt. De Sandy is gesloten met nieuwjaar 1974. Pol Blankers had twee dochters, de oudste Georgette heeft niet zoveel jaren in het café gestaan, zij huwde met Roland De Mulder, de zoon van restaurant Den Buizerd op de Putsesteenweg en ging dan in deze zaak werken. Een paar jaar later, na de dood van mijn schoonouders, is de Sandy verkocht aan brouwer Pierre Cassimon.

Pierre Cassimon heeft het café op zijn beurt opnieuw verhuurd, zo is Laurent De Vos daar de volgende cafébaas geworden.

Hiernaast een foto van het legendarische restaurant Den Buizerd langsheen de Putsesteenweg laatst uitgebaat door de al even legendarische James Tolemei. James, een Antwerps Journalist, organiseerde destijds ook geleide wandelingen in de Heide vanuit zijn achtertuin. In het restaurant werden ook typische oude gerechten geserveerd die destijds bij de "heiboeren" toepasselijk waren! Als ik mij goed herinner gaf hij destijds ook een krantje uit met het wel en wee rond de Kalmthoutse Heide!
(eigen bijdrage)

Irené Selbeck vertelt:

BOBBEJAAN SCHOEPEN

Een hutje op de heide Lyrics

Ik vraag alleen een hutje op de heide
Daarbij een meisje en dat ben jij
Een zalig leven zal ik je geven
Heel dicht bij mij in ons hutje op de hei

Ik vraag alleen een stil geluk tesamen
Een kinderlach die hoort erbij

Een verhaaltje, maar echt gebeurd… Toen ik in 1946 van de vorige eeuw af studeerde aan het meisjesatheneum van Antwerpen, was er geen sprake van een plechtige proclamatie, receptie of andere feestelijkheden. De oorlog was immers maar pas voorbij… Maar toch….toch was er iets op touw gezet: de studenten van het jaar, dat ons opvolgde organiseerden op de speelplaats van het Atheneum een Fancy Fair. Er stonden tentjes opgesteld, waar van alles te koop was: boeken, schrijfpapier en nog van alles, wat niet meer gebruikt werd. Maar er stond ook een tentje en daar zat een waarzegster in. Voor een paar luttele franks zou ze ons weten te vertellen, wat ons de toekomst zou brengen. En wij, als 18-jarigen waren daar best nieuwsgierig naar. Ik ook dus. Bij haar aangekomen, kreeg ik een briefje in de handen gestopt met volgende tekst: Als je tevreden zult zijn en blij, zal je wonen… in een hutje op de hei! Wat een onzin, dacht ik. Ik had amper iets over de hei gehoord. Toch nam ik het briefje mee en ik legde het thuis blijkbaar goed weg. Tot ik 4 jaar later op mijn stageplek in een labo in Antwerpen een jongeman ontmoette, die, je gelooft het niet, in Heide woonde. Ik hoorde het in Keulen donderen. Dus toch een hint, om over na te denken. Hoe langer we elkaar zagen, hoe meer we praatte, hoe meer we aanvoelden dat we voor elkaar bestemd waren, en kijk, zo woon ik nu toch in een " huisje in Heide" en ben ik al heel lang gelukkig getrouwd met een Heidenaar in hart en nieren… Louis Verpraet.
(bijdrage van Irène Selbeck, echtgenote Louis Verpraet, Heidestatiestraat)

Wat men niet vertelde in de geschiedenisles!

De volgende keer dat je je handen wast, en je vindt de temperatuur van het water niet echt aangenaam, denk er dan eens aan hoe het er ooit aan toeging... Hier volgen een aantal feiten uit de jaren 1500:
De meeste mensen huwden in juni, omdat ze hun jaarlijks bad namen in mei, en dus in juni nog redelijk fris roken. Tegen die tijd begon men echter toch al lichtelijk te stinken, en dus droeg de bruid een boeketje bloemen om haar lichaamsgeur te verbergen. Daar komt dus het gebruik vandaan dat ook vandaag nog de bruid een bruidsboeket draagt.

Een bad bestond uit een grote kuip die gevuld werd met heet water. De heer des huizes genoot het privilege van het schone water, daarna volgden de zoons en andere mannen die deel uitmaakten van het huishouden, dan de vrouwen, en tenslotte de kinderen. De baby's waren als laatsten aan de beurt. Tegen die tijd was het water zo vuil dat je er makkelijk iemand in kon kwijtraken.... Vandaar de uitdrukking "de baby met het badwater weggooien".

Huizen hadden in die tijd strooien daken, zonder houten gebinten. Het was de enige plek waar de dieren zich warm konden houden, en dus leefden de katten en kleinere dieren (muizen, ongedierte) in het dak. Als het regende werd het daar glibberig, en soms gleden de dieren dan uit en vielen van het dak. Vandaar het Engelse gezegde "It's raining cats and dogs".

Niets kon verhinderen dat er dingen in het huis vielen. Dit was een echt probleem in de slaapkamer, waar ongedierte en uitwerpselen je schone beddengoed konden bederven. Daarom werden bedden voorzien van grote palen om een laken over te hangen dat dan toch een beetje bescherming bood. Zo is het gebruik van hemelbedden ontstaan.

In die tijd kookte men in de keuken in een grote ketel die altijd boven het vuur hing. Elke dag werd het vuur aangestoken en werden er ingrediënten toegevoegd aan de ketel.. Men at meestal groenten, weinig vlees. Men at deze stoofpot 's avonds, en liet de overschot in de ketel. Dit werd dan 's nachts koud, en 's anderendaags begon men gewoon opnieuw. Zo zaten er in hun stoofpot vaak dingen die er al heel lang inzaten...

Wie geld had, kon zich tinnen borden veroorloven. Voedsel met een hoge zuurtegraad zorgde er voor dat een beetje van het lood in het voedsel terecht kwam, wat vaak tot een loodvergiftiging en de dood leidde. Dit gebeurde het meest met tomaten, waardoor tomaten de volgende +/- 400 jaar als giftig werden beschouwd. Brood werd verdeeld volgens je sociale status. Arbeiders kregen de aangebrande bodem van het brood, het gezin at het middendeel op en gasten kregen de bovenste, krokante korst.

Men gebruikte loden bekers om bier of whisky te drinken.. Die combinatie zorgde er soms voor dat de drinker een aantal dagen buiten westen was! Als de dronkaard dan bewusteloos gevonden werd langs de straat, werd hij vaak gereed gemaakt om te worden begraven. Hij werd een aantal dagen op de keukentafel gelegd, de familie at en dronk aan diezelfde tafel en wachtte af of hij nog wakker zou worden. Vandaar het gebruik van de doodswake.

Engeland is oud en klein, en de bevolking vond geen plaats meer om de doden te begraven, dus werden er kisten uitgegraven en de beenderen naar een beenderhuis overgebracht, zodat ze de graven konden hergebruiken. Bij het heropenen van deze kisten, ontdekten ze dat er bij 1 op 25 aan de binnenkant was gekrabd, ze beseften dat ze levenden hadden begraven. Van toen af werd er een touwtje rond de pols van een lijk gebonden dat omhoog leidde en verbonden was met een belletje boven de grond. Iemand moest dan heel de nacht op het kerkhof zitten om te horen of de bel rinkelde. En zo werd er wel eens iemand "gered door de bel".

Wie zegde er ook alweer dat geschiedenis saai was.

(bijdrage van Stan Wagemans)

Straatfeesten namen een start in 1977!

In ons krantje van 24 mei schreven wij dat de welgekende “Straatfeesten” een start namen in 1970. Dit blijkt niet te kloppen, lezer Ludo Van Aert (Molenbaan) zegt hierover het volgende:

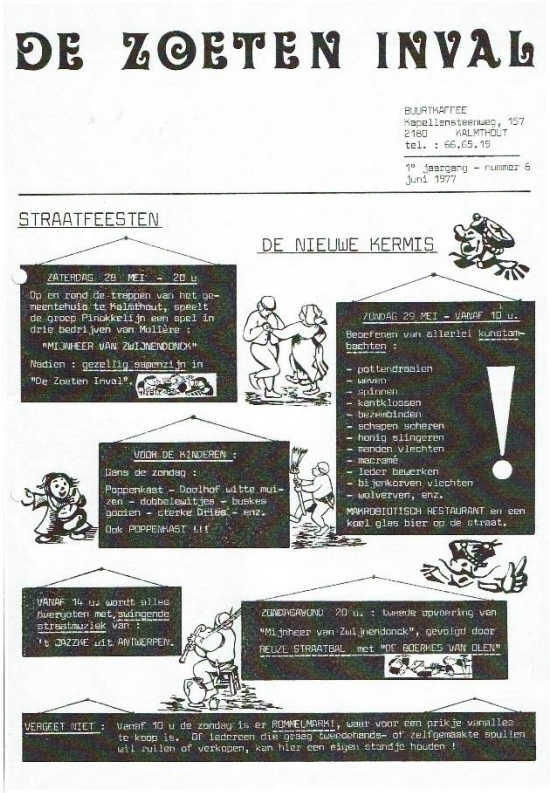

DE ZOETEN INVAL

BUURTKAFFEE
Kapellensteenweg, 157
2180 KALMTHOUT
tel. : 66.65.19

1e jaargang - nummer 6
juni 1977

STRAATFEESTEN

DE NIEUWE KERMIS

ZATERDAG 28 MEI - 20 u.
Op en rond de trappen van het gemeentehuis te Kalmthout, speelt de groep Pinokkelijn een spel in drie bedrijven van Molière :
"MIJNHEER VAN ZWIJNENDONCK"
Nadien : gezellig samenzijn in "De Zoeten Inval".

ZONDAG 29 MEI - VANAF 10 u.
Beoefenen van allerlei kunstambachten :
- pottenbakken
- weven
- spinnen
- kantklossen
- bezembinden
- schapen scheren
- honig slingeren
- menden vlechten
- macramé
- leder bewerken
- bijenkorven vlechten
- wolverven, enz.
MAKKABOUTISCH RESTAURANT en een koel glas bier op de straat.

VOOR DE KINDEREN :
Dans de zondag :
Poppenkast - Doolhof witte muizen - dobbelwitjes - buskes gooien - sterke Dries - enz.
Ook POPPENKAST !!!

VANAF 14 u. wordt alles doorgeboten met swingende straatmuziek van :
't JAZZME uit ANTWERPEN.

ZONDAGAVOND 20 u. : tweede opvoering van "Mijnheer van Zwijnendonck", gevolgd door REUZE STRAATBAL met "DE BOERKES VAN OLEN"

VERGEET NIET : Vanaf 10 u de zondag is er ROMMELMARKT, waar voor een prikje vanalles te koop is. Of iedereen die graag tweedehands- of zelfgemaakte spullen wil ruilen of verkopen, kan hier een eigen standje houden !

Dag Louis, met veel plezier lees ik uw krantjes. Het is een mooi initiatief om de mensen kennis te laten maken met plaatsen, mensen en activiteiten die vroeger plaatsvonden in Kalmthout. Je schrijft dat er vanaf 1970 Straatfeesten georganiseerd werden. De eerste Straatfeesten waren op zaterdag 28 en zondag 29 mei 1977. Ze werden georganiseerd door VZW Nieuw Kalmthout. Zij hadden het leegstaand café De Zoeten Inval gehuurd na de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 1976. Het was de bedoeling om er een "buurtkaffee" van te maken met optredens, filmvertoningen, kinderanimatie, allerlei cursussen. Kortom waar de hele buurt welkom was. Er werd maandelijks een gratis krantje in heel Kalmthout bedeeld. Onder impuls van Laurent Mertens en Gie Van Geel werd begin 1977 besloten om met Sinksen iets "groots" te organiseren op straat. Zo zijn de Straatfeesten ontstaan, eerst kleinschalig en na enkele jaren met een steeds grotere uitstraling tot op de dag van vandaag.

(foto van de allereerste affiche die ter gelegenheid van de straatfeesten werd uitgegeven, sorry voor de slechte kwaliteit maar het blijft in elk geval een uniek document)

Van de redactie:
Beste lezers, we krijgen heel wat info toe en soms zoeken we zelf ook een aantal zaken op. Voor zover dit mogelijk is proberen we altijd onze bronnen na te trekken. Maar zoals het steeds gaat met het verleden: sommige zaken herinneren we ons maar kunnen we niet zo goed plaatsen in de tijd, de familiesituatie of de plaats van het gebeuren. Daarom is het zeer goed dat jullie reageren wanneer je zeker bent dat wij in ons krantje foute info aanreiken. Je moet dat blijven doen want alleen op die manier komt een artikel echt tot zijn recht en krijgt het geschiedkundige waarde. Dank alvast voor de gegeven reacties!

Heide vertelt is een tijdelijke uitgave

Redactie: Louis van den Buijs
vandenbuijslouis@gmail.com
0477/22.24.81